

Exercises mentioned above are ones of the most fundamental examples of work with an image. They are based on the analysis of different kinds of work of art, but have many things in common. Out of them, the most important one is opportunity to get inside the image and perceive it not as a story told by someone, but as a coherent set of simple elements that build a structure of every visible thing. As a result, the practical knowledge of how to perform such an analysis prove to be extremely useful in many areas connected with creation of a plastic object or image.

When students are taught how to perceive a work of art or a still life (in order to draw it), they will become more conscious recipients of art in general, more open to it and likely to associate with it. By achieving this goal, there would be a significant increase in quality of their approach to art education classes that some of them would be giving in future. On the other hand, thanks to some practical exercises connected with a theoretical knowledge, Digital Design students eventually become more fluent in their field of interest, which is visual creation.

REFERENCE

1. Arnheim Rudolf. Sztuka i Percepcja Wzrokowa: Psychologia Twórczego Oka (original title: Art and

Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye.).Trans. Jolanta Mach. Warsaw: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1978.

2. Frutiger Adrian and Heiderhof Horst. Człowiek i Jego Znaki (original title: Der Mensch und seine Zeichen). Trans. Czesława Tomaszewska. Warsaw: Wydawnictwo Do, Wydawnictwo Optima, 2003.

3. Kandinsky Wassily. Point and line to plane (original title: Punkt und Linie zu Fläche). Trans. Howard Dearstynne and Hilla Rebay. New York: The Solomon R. Guggenheim Foundation, 1947 (first edition 1926).

4. Łapot-Dzierwa Kinga, Małoszowski Robert, Śmigła Maria. Na ścieżkach wyobraźni. Poradnik nauczyciela. Plastyka. Klasa V. Warsaw: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, 2013.

5. Colour Dictionary.com, <http://dictionary.reference.com/browse/colour> [date of access: 31.01.2015]

All Polish to English translations made by an author of this text.

Baś Kamil – Master of Arts (Graphics and International Relations), PhD (Fine Arts) student, Assistant at the Artistic Education Cathedral, Pedagogical Department, Pedagogical University in Krakow, Poland.

Research interests: development of future teachers' abilities in a field of art education and their awareness of fine arts.

УДК 378.147:78

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФАХОВА ЗРІЛІСТЬ МАГІСТРАНТА-ВОКАЛІСТА» ТА ЙОГО КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА

Ван ЧЕНЬ (Одеса)

Постановка проблеми. Характерною рисою сучасного світу є відчуття суперечливості сучасного буття, яке породжується тим, що блискучі досягнення науки, техніки та матеріального благополуччя вступають у протиріччя з морально-духовним, культурним розвитком значної частки суспільства, із зниженням загальних норм вихованості, людяності, духовності.

Незамінна роль «високого» мистецтва у збагаченні духовного світу особистості далеко не завжди визнається сучасним суспільством. Тому не дивно, що останні десятиріччя у багатьох країнах світу умови мистецького виховання молоді суттєво ускладнились: скоротився початковий час, відведений у школах на дисципліни художньо-естетичного циклу, посилюється негативний вплив розважально-комерційної політики мас-медіа на художню свідомість нового покоління; все більшого розмаху набувають неякісні за

смаком шоу-програми, до яких привертається увага дітей, починаючи з дошкільного віку.

У зв'язку з цим, у педагогічній сфері зростає усвідомлення того, що становлення духовності нових поколінь у значній мірі залежить від якісних характеристик підготовки викладацьких кадрів. У сфері музичного виховання, зокрема, гостро стоїть питання підвищення ефективності музично-педагогічного впливу на шкільну молодь за рахунок наближення музичних занять до явищ художнього типу за змістом і формою, проблеми, пов'язані з підготовкою вчителя, готового до виховання школярів як освічених аматорів, активних суб'єктів духовної культури і мистецької діяльності.

Ці вимоги мають забезпечуватися не тільки якісною музично-професійною підготовкою майбутніх фахівців, а й стимуляцією свідомого, умотивованого ставлення до їх просвітницько-мистецької ролі

у житті суспільства, формуванням в них таких особистісних властивостей, як здатність захоплювати учнів музичним мистецтвом, у тому числі – й за рахунок своєї виконавської майстерності, вміння здійснювати художньо-сугестивний вплив на уподобання та переконання шкільної молоді, протистояти тяжінню частки з них до музично-художнього негативізму, тобто бути фахівцем високого гатунку, всебічно підготовленого у всіх аспектах навчально-музичної, просвітницько-виконавської діяльності.

У сучасній психолого-педагогічній науці склалося уявлення про те, що досягнення високої якості у вирішенні важливих та складних професійних завдань тісно пов'язане з професійною зрілістю фахівця. Натомість, у галузі мистецької освіти питання фахової зрілості музиканта-виконавця й педагога на цей не отримали всебічного дослідження, що свідчить про **актуальність** поставлених питань.

Мета статті полягає в обґрунтуванні сутності поняття «фахова зрілість» та виявленні специфіки її прояву у сфері вокально-виконавської і педагогічної діяльності, визначенні структурних компонентів фахової зрілості майбутнього вокаліста, закладенні бази для розробки експериментальної методики, спрямованої на підвищення якості її формування в магістрантів музично-педагогічних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні цієї проблеми враховувались напрацювання таких науковців, як А. Маслоу, Г. Олпорт, К.Маркова, які розглядали питання психологічної зрілості, розуміючи останню як досягнення вищого рівня розвитку сукупності фізіологічних та психологічних якостей людини [4; 9; 10].

У сучасній науці це поняття застосовується в характеристиці різних форм прояву людської життєдіяльності. Так, Б. Г. Ананьев виділяв різновиди зрілості людини – як індивіда (фізична зрілість), як особистості, як соціальної істоти (громадська зрілість), розглядав прояви зрілості у пізнавально-інтелектуальній та практичній діяльності [1].

У працях К. Альбуханової-Славської, О. Бодальова, В. Бодрова, О. Леонтьєва, О. Темрука досліджується особистісна зрілість, визначена як сукупність важливих властивостей індивіда, зокрема – його самодостатності, здатності до адекватного самовизначення й самоприйняття. Н. Антонова і Л. Рибачук підкреслюють значущість для досягнення особистісної зрілості «відкритості» до інновацій, здатності до самостійних і творчих дій [2; 3; 7].

Значна увага в дослідженнях приділяється соціальній зрілості особистості, яка пов'язується із сформованістю її громадянської позиції, моральних устоїв, сталого відчуття персональної відповідальності за свою життєдіяльність у всіх її проявах і прагненнях, – у першу чергу перед самим собою, а також перед суспільством [5].

Обґрунтовано і поняття професійної зрілості, в яке вкладається спроможність особистості досягати високого ступеня ефективності у своїй фаховій діяльності на засадах психолого-педагогічної підготовленості педагога, його методологічної та методичної грамотності, педагогічної майстерності та фахової компетентності [2, с. 3].

Для нас важливим є визнання того, що між поняттями особистісної, соціальної та професійної зрілості, не зважаючи на їх спорідненість, існують суттєві відмінності. Так, К. Маркова наголошує, що ««професійне» і «особистісне» можуть знаходитись у різному співвідношенні, яке визначається ставленням особистості до обраної професії – від повного включення професійних цінностей в особистісний простір до професійної відчуженості, формального виконання особистістю своєї професійної діяльності [4].

Розбіжність між соціальною та фаховою зрілістю може статися, наприклад, внаслідок невдалого обрання студентом напрямку своєї професійної освіти, фізичною неможливістю залучатись до улюбленого виду діяльності і т. і., що може не заважати особистості проявляти соціально активну позицію, намагатись принести максимальну користь суспільству в тій чи іншій формі.

Отже, ми приєднуємося до думки А. Субетто, який зазначає, що професійна зрілість може бути відносно автономним утворенням і не обов'язково корелювати з особистісним та соціальним ростом майбутнього фахівця. З цього погляду для нас принципово важливим є визнання того, що ефективність формування фахової зрілості молодого спеціаліста залежить від єдності набуття ним соціальної та особистісної зрілості у відповідній галузі діяльності [6].

Таке розуміння дозволяє визначити фахову зрілість як інтегративно-цілісну властивість, яка утворюється завдяки взаємозв'язку загально-соціальної, особистісно-психологічної та змістово-компетентісної зрілості.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи особливості прояву фахової зрілості у діяльності магістрантів-вокалістів, виходимо з уявлення про те, що метою їх навчання у ВНЗ є досягнення належного рівня виконавсько-педагогічної та вокально-

викладацької діяльності. Отже, важливо створювати умови для досягнення фахової зрілості музиканта-вокаліста за цими видами фахової діяльності.

З огляду на зазначену специфіку музично-мистецької освіти магістрантів-вокалістів, визначимо специфіку їх фахової зрілості як таку, що утворюється на засадах взаємозв'язку цих видів діяльності. Зазначимо, що при цьому у вокальному мистецтві ця взаємозалежність відіграє більш значну роль, чим у інших видах музикування, що пояснюється умовно-рефлекторною природою вокального інтонування: навчання співу відбувається, як правило, на засадах емпірично-інтуїтивного наслідування, пошуку вірних прийомів утворення звуку вокалістом-початківцем на основі «спроб і помилок». Звідси і незамінна роль власного навчально-вокального, виконавського прикладу педагога.

У музичній психології природа цього феномену пояснюється тим, що під час слухання співу відбувається іннервація, тобто непомітне, внутрішнє уподобання рухам, які є аналогом реальним діям вокаліста-виконавця. Ці напівусвідомлені почуття лежать у основі розвитку так званого «вокального слуху», за допомогою якого педагог розуміє, яким чином, у якій «точці піднебіння» сформований звук, у чому криються технічні недоліки вокального інтонування.

З цього виходить, що тільки фахівець, який досяг виконавської зрілості, може стати (за умов всебічної – психолого-педагогічної, методичної підготовки) зрілим наставником, тобто викладачем, здатним успішно керувати навчанням інших співаків.

Все це пояснює суттєву взаємозалежність володіння фахівця майстерністю виконавства і вокально-педагогічної діяльності. І навпаки – чим більш рефлексивно-контрольованими, психологічно та методично усвідомленими будуть викладацькі дії майбутнього фахівця, тим більше у нього шансів здійснення адекватного самоаналізу, розкриття своїх вокальних завдатків, можливостей досягти успіху у власній виконавській діяльності.

Отже, фахова зрілість магістранта-вокаліста формується в єдності двох аспектів – виконавського та педагогічного і включає в себе такі компоненти, як-от: соціально-мистецька зрілість; особистісно-фахова зрілість та компетентісно-змістова зрілість. Розглянемо форми прояву цих компонентів виконавсько-педагогічної зрілості.

Соціально-мистецька зрілість майбутнього викладача з вокалу проявляється в усвідомленні ролі музичного мистецтва у життєдіяльності Людства, та громадянських, моральних переконаннях щодо значущості

музичного впливу на духовне виховання нових поколінь, визнання високого статусу діяча мистецтва; у почутті особистісної відповідальності за якість власної вокально-виконавської та педагогічної майстерності, вироблення музично-художніх смакових орієнтирів та здійснення оптимального педагогічно-виховного впливу на своїх підопічних; у сформованості оцінно-аксіологічного ставлення до якості своєї виконавсько-співацької та педагогічної діяльності як шляху самореалізації досягнення життєвого успіху, професійного іміджу, творчого самопочуття.

Відтак, формування мистецько-соціальної зрілості майбутнього фахівця-вокаліста пов'язане із удосконаленням його свідомості, мотиваційної сфери, моральних переконань, узгодженості та поєднання мотивів успішного і особистісного спрямування.

Другий компонент фахової зрілості – особистісно-фаховий, розкривається у таких формах прояву:

– у позитивно-характерологічних, фахово-значущих якостях, пов'язаних із ступенем продуктивності діяльності (цілеспрямованість, працездатність, організованість, здатність переборювати труднощі тощо); з специфікою діяльності художньо-творчого типу (здатність до артистизму у сценічно-виконавських та співацько-викладацьких проявах, навички емоційно-вольової саморегуляції, творча активність тощо); з комунікативними якостями (щирість, природність, демократичність, емпатійність тощо);

– у виробленні рефлексивно-оцінного ставлення до власної діяльності та до способів формування власної фахової зрілості;

– у досягненні високого рівня самостійності, критичності мислення, внутрішньої активності, на засадах чого уможливується відносна автономність особистості, її здатність до фахового самовдосконалення.

Третій компонент фахової зрілості, визначений як змістово-компетентісний, характеризується такими проявами:

– якісною когнітивно-змістовою підготовкою співака-педагога, яка охоплює його знання в галузі музикознавства, історії вокального мистецтва, основ музичної психології, знання в психолого-педагогічній, вокально-методичній галузях, важливих для свідомого ставля до закономірностей організації музичного мистецтва, норм прояву стильових, жанрових, формотворчих та інтонаційних особливостей музичного твору, здатності до творчої інтерпретації та індивідуалізованого втілення художньо-образних смислів музичного твору та зрештою

– для визначення завдань формування співацько-виконавчих навичок і методів їх вирішення,

– оптимальним розвитком спеціальних і вокальних здібностей, зокрема – інтонаційного, вокального слуху;

– здатністю до успішної виконавсько-практичної та вокально-педагогічної діяльності, її втіленням у досвід виконавської та педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, фахова зрілість магістранта-вокаліста виражається у двох площинах – виконавській та педагогічній, її ознаками стають стала мистецтво-культурна, громадянська позиція, особистісна відповідальність та самовимогливість майбутнього фахівця, сформованість позитивно-особистісних рис, фахова компетентність у вокальному виконавстві та теоретично-практичній підготовці до майбутньої діяльності

Встановлення зазначеної структури фахової зрілості вокалістів-магістрантів та характеру її прояву мають стати у подальшій розвідці підґрунтям для розробки діагностичної методики з виявлення рівня її сформованості, стати орієнтиром у вдосконаленні змісту занять, спрямованого на удосконалення їх підготовки до майбутньої професійної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – М., 1968. – 212 с.
2. Антонова Н. О. Психологічна зрілість як основа готовності до професійної діяльності психолога / Н. О. Антонова, Л. І. Рибачук // Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного

університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / С. Д. Максименко, Л. А. Онуфрієва. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – Вип. 7. – С. 29–43.

3. Бодров В. А. Профессиональная зрелость человека (психологические аспекты) / В. А. Бодров. – Институт психологии РАН. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://library.mchs.gov.ru/Catalog/Lits/LitCatalogList/0105-09.pdf>.

4. Маркова А.К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Междунар. гуманитар. фонд «Знание», – 1996. – 308 с.

5. Пиняева С.Е., Андреев И.В. Личностное и профессиональное развитие в период зрелости / С. Е. Пиняева, И. В. Андреев. [Электронный ресурс]. Режим доступа [www.: library.by/portalus](http://www.library.by/portalus)

6. Субетто А.И. Диалектика снятия противоречий личностного и профессионального измерений в становлении личности // «Академия Тринитаризма» / А. И. Субетто. – М., № 77, 2004. – С. 65–67.

7. Темрук О. В. Розвиток особистісної зрілості майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 / О. В. Темрук. – К., 2006. – 198 с.

8. Штепа О. Феномен особистісної зрілості // Соціальна психологія. – 2005.– №1. / О. Штепа. – С. 62–77.

9. Allport G. W. Personality: A psychological interpretation / G. W. Allport. – N.Y.: Holt, 1937. – 303 p.

10. Maslow A. Motivation and Personality. – NewYork, 1987. – 282 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ван Чень – аспірант Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Наукові інтереси: методика підготовки до вокально-виконавської та вокально-педагогічної діяльності.

УДК:378+37.011.3-051+78+005.336.2

АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У КОНТЕКСТІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Ван ЮЕ (Одеса)

Постановка проблеми. Складність і багатогранність діяльності вчителя у загальноосвітній школі висувають особливі вимоги до рівня його компетентності, до формування в нього глибоких знань і вмінь в обраній професії. Готовність студента-музиканта до вирішення професійних завдань є основою для формування професійної компетентності. У той же час розрив між теоретичними знаннями студентів і вмінням їх практичного використання, відсутність зв'язку загально-педагогічних і спеціальних дисциплін

призводять до того, що до практичної діяльності студенти приступають недостатньо підготовленими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії професійної підготовки вчителя музики розкриті у працях Б. Г. Асаф'єва, Б. Л. Яворського, В. М. і С. Т. Шацьких, А. Б. Гольденвейзера, Н. А. Ветлугіної, О. О. Апраксиної, Л. Г. Арчажникової, Ю. Б. Алієва, Е. Д. Критської, Е. Б. Абдулліна, Н. Л. Гродзенської, Б. М. Теплової та ін. Як показує практика, ядром професійної